

Enerettens økonomiske del

Pensum: Immaterialret, 1. udg., Schovsbo og Rosenmeier

Indledning

Hvad beskyttes?

Litterære og kunstneriske værker nyder ophavsretlig beskyttelse.

- Kravene for at udgøre et værk skal være opfyldt.

Beskyttelsen **tilkommer** frembringeren. Eventuelt flere ophavsmænd, jf. § 6.

Desuden de såkaldte ”**Andre rettigheder**” i kap. 5.

- Disse er ikke værker, og nyder beskyttelse efter kap. 1, i det omfang der er henvist til bestemmelserne.

Ophavsrettens indhold

Udgangspunktet i dansk ret er:

- Man må gøre hvad man vil, medmindre det er ulovligt.

Ophavsretten er en **eneret**.

- Det er desuden meningsfyldt at sige at ophavsretten er en **forbudsret**.
 - Ophavsmanden kan forbyde andre at kopiere og udnytte sit værk.
- Ophavsretten varer i 70 år efter ophavsmandens død.

Ophavsretten er **en formueret der kan overdrages**. Følger ligeledes af § 53, stk. 1.

- Problematisk at have en eneret, hvis man ikke kunne give andre tilladelse til at benytte sit værk.

Økonomiske rettigheder – § 2

- Eneret til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden.

Ideelle rettigheder – § 3

- Faderskabsretten – retten til at blive krediteret (navngivet), jf. § 3, stk. 1.
- Respektretten – forbud mod at værket sættes i en krænkende sammenhæng, jf. § 3, stk. 2.

Indskrænkninger

OPHL kap. 2.

- Privat eksemplar fremstilling - § 12
- Konsumtion - §§ 19, 20 og 21.
- Lidt særlige hensyn, f.eks. til EDB-programmer - §§ 36-37.
- ”Aftale”licens.

Eksemplar fremstilling

Eksemplar fremstilling defineres bredt i § 2, stk. 2.

- Enhver **direkte eller indirekte, midlertidig eller permanemt, hel eller delvis**, eksemplar fremstilling.

Bearbejdelser

- Eneretten omfatter ligeledes eksemplar fremstilling af værket i ændret skikkelse, jf. § 2, stk. 1.

- § 2, stk. 1 kommer desuden med en række eksempler på ændret skikkelse.
 - Oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller konstart eller i anden teknik.
- Ændret skikkelse skal ses i sammenhæng med reguleringen af bearbejdelser – § 4, stk. 1.
 - Bearbejdelse der medfører et nyt værk tildeler bearbejderen en afledt ophavsret.
 - Bearbejderen har ophavsret til det frembragte værk i den nye skikkelse, f.eks. oversættelse, men er råderetten skal udøves med respekt for rettighederne over det oprindelige værk.

Fri benyttelse – § 4, stk. 2.

- Ophavsretten beskytter ikke ideer, men alene den konkrete form ideen måtte antage.
- Benyttes værket til at frembringe et nyt værk, der ikke er en bearbejdelse, er dette nye værk uafhængigt af det oprindelige værk.

Digitale kopier?

- Tidligere problematisk hvorvidt man skulle medregne digitale kopier i f.eks. computerens ram.
- Dette er nu afgjort bekræftende med infosoc-direktivet, og implementeret ved § 2, stk. 2.
 - Som opblødning herpå er indført § 11a samt § 36 vedrørende edb-programmer.
 - Transmission i netværk er desuden omfattet af e-handelsloven §§ 14-16.

Indskrænkninger

Privat eksemplar fremstilling – § 12

- Man må fremstille eller lade fremstille kopier af værker til sin private brug. **Analoge kopier.**
- Dog må man **ikke tage digitale kopier.** *Dog til personlig brug.* EDB-programmer slet ikke.

Tilgængeliggørelse

Spredningsretten – § 2, stk. 3, nr. 1

Eksemplarer af værket gøres tilgængeligt for almenheden, hvis det

- Udbydes til salg, udlejning eller udlån.
- ...eller på anden måde spredes.

Spredning vil ofte tillige involvere en eksemplar fremstilling.

- Eksempel: Forfatter bestiller en trykker til at fremstille eksemplarer. Denne har herved ikke tillige ret til at foretage spredning (in casu, salg).
 - Omvendt har boghandlen der har fået ret til at sælge værket, ikke tillige ret til at lave eksemplarer.

Konsumtion – § 19

Når et eksemplar af et værk (med samtykke) er overdraget til andre, inden for EØS området, må eksemplaret spredes videre, jf. § 19, stk. 1.

Udlejning

- Det er dog ikke tilladt at sprede eksemplarer gennem udlejning, uden samtykke, jf. § 19, stk. 2.

Udlån

- Udlån til almenheden af filmværker og edb-programmer i digitaliseret form kræver samtykke.

Visningsretten – § 2, stk. 3, nr. 2

Eneretten omfatter alene den direkte fremvisning af et fysisk eksemplar for almenheden.

Indirekte visning i f.eks. TV eller via internet falder under fremførelsesretten.

Konsumtion – § 20

Visningsretten konsumeres ved værkets udgivelse eller ved overdragelse af et eksemplar, jf. § 20.

Et værk er *udgivet* når det er bragt i handelen eller spredt på anden måde, jf. § 8, stk. 2.

Offentlig fremførelse – § 2, stk. 3, nr. 3

Eneretten til offentlig fremførelse omfatter

- Fremførelse af værker for piblikum ved koncerter m.v.
- Trådløs og trådbunden overføring til almenheden, jf. § 2, stk. 4, nr. 1.
 - Omfatter udsendelse i radio eller TV, samt tilrådighedsstillelse ”**on demand**”.
 - Således er tilrådighedsstillelse på internettet omfattet.
- Fremførelse i en erhvervsvirksomhed for en større kreds (40 pers.), selvom den ellers var ikke-offentlig.

Hvornår er der tale om offentlig fremførelse?

Principielt:

- Disposition anses for rettet mod almenheden og offentlig, når den sker over for nogen, som den, der disponerer, ikke er knyttet til ved personlige bånd.
- Fremførelse for familie og venner er lovligt, og ikke omfattet af ”almenheden” eller ”offentlig”. Man må ligeledes sprede/fremføre værker til nære kolleger og eventuelt elever.

Retspraksis

- U 1999.2011 H – Klubdommen
 - Fritidsklubber og ungdomsklubber stævnet af Koda og Gramex, med påstand om at skulle betale afgift for musik fremført overfor klubbens medlemmer.
 - Lagt til grund at klubberne har medlemskontrol, og at udenforstående ikke kan deltage i klubbens aktiviteter.
 - Den største klub har kun mulighed for 10-20 samtidige medlemmer.
 - Klubberne kan ikke sidestilles med private foreninger, da de er nedsat i henhold til lov.
 - Landsretten antager at der er tale om fremførelse for almenheden, da alle principielt kan være medlem, mod betaling af kontingent.
 - Højesteret: Medlemstale og fremmødet er ikke større end at formålet med at etablere tillidsforhold til medlemmer etableres.
 - Uden betydning at det offentlige betaler.
 - Tillidsforholdet det væsentlige. Klubben træder i stedet for samvær i hjemmet.
- U 2002.649 Ø – Motionscenter
 - Spørgsmål om fitness- og motionscenter skal betale Koda-afgift for fremførelse af musik under træningen.
 - Landsretten: Lægger vægt på at medlemskab står åbent for alle. At der skal betales ændrer ikke herpå.
At der kan opstå en følelse af samhørighed og gensidig tillid mellem deltagere og instruktører ændrer ikke herved.
Desuden uden betydning at der kun med bestemte intervaller sker ændringer i holdene.
 - Der er tale om offentlig fremførelse, jf. § 2, stk. 3, nr. 3.
- U 2003.212 Ø – Danseskole
 - Da danseskolen ikke var omfattet af konsumptionsreglen i § 21. Var det afgørende om

der var tale om offentlig fremførelse eller fremførelse for kredse af privat karakter.

- Retten lægger vægt på:
 - Musik afgørende for danseskolen.
 - Undervisningen udbydes på kommerciel basis efter offentlig annoncering.
 - Åbent for alle.
 - At der i årrække kun har været de samme på holdet, at det er stabilt, og at der gives mulighed for socialt samvær, ændrer ikke ved at det er et åbent arrangement.
- U 2004.2134 H – Gymnastikforening
 - Spørgsmålet om gymnastikforeningers afspilning af musik i forbindelse med udøvelse af gymnastik på hold er en offentlig fremførelse.
 - Højesteret:
 - Gymnastikforeningerne er ikke-erhvervsdrivende foreninger
 - Indtægter kommer i hovedsagen fra kontingenter og offentlige tilskud.
 - Driften er baseret på frivillig og ulønnet arbejde.
 - Foreningen har rod i lokalsamfundet og virker til at fremme sociale relationer mellem medlemmerne.
 - Musikken anvendes på hold, der omfatter et begrænset antal deltagere.
 - Tilmeldning sker for en sæson, og ikke fra gang til gang.
 - Dissens
 - Mener at der er tale om offentlig fremførelse.

Momenter:

- Kriterier for optagelse i foreningen, klubben mv.
- Formålet med foreningen og med arrangementet
 - Fremme sociale forbindelser?
- Antal medlemmer og deltagere
 - Hvor mange, og hvorledes kan de vælge deltagelse?
- Kommerciel basis
- Offentlig annoncering med arrangementet
 - Taler klart for åbent for alle => offentlig fremførelse.

Fornyet offentlig fremførelse

Det er fast antaget, at erhvervsdrivende der spiller radio eller tv i deres lokaler, foretager en fornyet offentlig fremførelse af de værker der udsendes.

- Eksempel: En frisør har radioen åben i sin frisørsalon. En dag kommer der et brev fra KODA hvor der står, at frisøren skal betale 756,50 kr. i kvartalet i anledning af de værksfremførelser, der finder sted i salonen. Frisøren tror, der er tale om en misforståelse, men det er der ikke. Det at have radioen stående åben i et forretningslokale er en ”fornyet fremførelse” af de værker, der sendes ud, og frisøren har pligt til at betale. De komponister, hvis værker spilles, skal derfor have KODA-penge, dels fordi radiostationen fremfører deres musik i radioen, dels fordi frisøren har radioen tændt i frisørsalonen.

Denne fremførelse kræver samtykke, og udløser efter omstændighederne et vederlagskrav.

Imidlertid er højesteret gået imod denne fast antagede stilling.

- U 2007.1581 H – Radio i lastbiler
 - Her antages at det at stille radio til rådighed, ikke i sig selv var offentlig fremførelse.
 - Afspilning i lastbilerne skete for nogle få, og der var slet ikke plads til 40 personer i kabinerne. Fremførelsen var derfor ikke offentlig!

- Dommen er muligvis forkert, men dog afsagt af Højesteret.

Særligt om internettet

Det er uden tvivl fremførelse at lægge et værk tilgængeligt på internettet. Og hertil kræves derfor samtykke fra ophavsmanden.

Linking

- Linking er en essentiel del af internettets struktur og navigationsmulighed.
- Det er almindeligt antaget at det ikke kræver samtykke at **linke til forsiden** af en hjemmeside.

Deeplinking

Linking til materiale lagt på nettet uden samtykke

- Uanset om deeplinks er lovlige eller ej, er det ulovligt at linke til værker der er lagt på internettet uden ophavsmandens samtykke.
- Sådan linking vil være medvirken, jf. STRL § 23, til eksemplar fremstilling og offentlig fremførelse.
 - U 2002.1572 V – MP3-sagen
 - Newsbooster
- Føgedforbud
 - Føgedforbud mod thepiratebay.org Netop stadfæstet af Østre Landsret, d. 26. november 2008.

”Konsumtion” – § 21

Undtagelsesregler i § 21.

Hovedvægten ligger her på at fremførelse af udgivne værker må ske hvis:

- ikke-kommercielt
 - F.eks. hjemmeside kan således ikke vises i forbindelse med et erhvervmæssigt møde.
- og ikke er det væsentlige ved pågældende foranstaltning.
- Videre adgang til (ikke erhvervmæssig) undervisning. Og gudstjenester.

Det kan overvejes om tilgængeliggørelse på internettet indbefatter et samtykke til at andre må fremføre værket?